

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกปัจจุบันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารด้านต่างๆ มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้า การพัฒนาประเทศและระบบการปกครอง เป็นอย่างสูง ส่งผลกระทบต่อให้ประเทศต่างๆต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่จะพัฒนาทรัพยากร อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ เพื่อจะมุ่งให้ประเทศมีเศรษฐกิจเข้มแข็ง มั่นคง สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ สำหรับประเทศไทยจะเห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ใช้ผ่านมา ทั้ง 7 ฉบับ (พ.ศ.2504 -2539) เมื่อมองโดยภาพรวม ประเทศจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ มีความเจริญทางวัตถุ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมเป็นส่วนมาก แต่การ มุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมหาดศาล ส่งผลให้พฤติกรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง เลื่อมถอยลดลงเป็นลำดับ ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาสังคม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต รัฐบาลจึงได้กำหนดวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 – 2544 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2540, หน้า 9) เป็นแผนแม่บทเพื่อวางกรอบนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนา อาทิเช่น 1 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา ให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงมีความรู้ความสามารถและทักษะในการ ประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง 2 เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ครอบครัวและชุมชน ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น 3 เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียร ภาพมั่นคง และสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม

จากจุดประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ จะเห็นว่รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกรให้ทุกคนในสังคมได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพทางด้านร่างกาย ความคิด สติปัญญา และทักษะฝีมือ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ภูมิปัญญา ความคิดที่เกิดขึ้นเป็นตัวชี้้นำกระแสการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รู้จักวัฒนธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนมั่นคง ประชาชนมีความสุขและสามารถแข่งขันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกได้

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมการพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนภายในประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในงาน 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 3) คือ 1 การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา 2 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา 3 การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 4 การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา จากนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, 2540, หน้า 1-27) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปทางการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นเลิศในปี พุทธศักราช 2550 จำนวนทั้งสิ้น 14 มาตรฐาน ดังเช่น มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนวัดและพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาได้ครบถ้วนสอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น มาตรฐานที่ 6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดการเรียนการสอน สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตจริงสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานที่ 7 โรงเรียนวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงและนำผลมาใช้พัฒนาคุณภาพนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1 วัดและประเมินผลโดยเน้นพฤติกรรม กระบวนการและผลงานของนักเรียน ซึ่งได้แสดงออกทางการเขียนและปฏิบัติตามสภาพที่แท้จริง ในทางด้านการจัดหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีโครงสร้างมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 5 กลุ่ม ประสบการณ์ (กรมวิชาการ, 2534, หน้า 2) ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ สำหรับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มประสบการณ์ มุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักงาน เห็นประโยชน์

ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดี ฟังตนเองได้ และพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร และงานเล็อก กำหนดให้งานบ้านและงานเกษตร เป็นงานบังคับที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนพร้อมทั้งได้เสนอแนวดำเนินการในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายโดยสรุป คือ 1 การจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนท้องถิ่นตามความเหมาะสม 2 ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง 3 บูรณาการการสอนให้สัมพันธ์ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ 4 เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างเสริม 5 เน้นผู้เรียนปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดการคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ มีการศึกษาติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนวิธีการประเมินผลการเรียน กระทรวงศึกษาได้กำหนดวิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2534, หน้า 13-14) ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้ 1 แจงให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ทางการเรียนรู้ วิธีการประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน 2 จุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ 3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน 4 ระหว่างภาคเรียนให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น (ป.02) เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินการผ่านจุดประสงค์

แต่เนื่องจากสภาพการจัดกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูมักจะเป็นผู้อธิบายความรู้ นักเรียนขาดการปฏิบัติจริง การประเมินผลมักจะแยกออกจากการเรียนการสอนไม่สามารถจะประเมินครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะนิสัย ครบทั้ง 3 ด้านโดยจะเน้นวัดเฉพาะพุทธิพิสัย เน้นการสอบปลายภาคเรียน และสอบเลื่อนชั้น ด้วยข้อสอบเลือกตอบเป็นส่วนใหญ่ จึงมีผลให้นักเรียนมีความรู้เพียงผิวเผิน (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 1) ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนการสอนและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนมาเป็นผู้คอยชี้แนะ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง จัดทำแผนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จัดการเรียนตามสภาพที่แท้จริงเน้นให้นักเรียนมีการปฏิบัติจริงและมีการสร้างความรู้ บรคและคณะ (Bruke et al., 1994, p. 4-5) และดำเนินการประเมินพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ควบคู่กันไปกับการ

จัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ด้วยวิธีการประเมินและเครื่องมือสำหรับประเมินผลที่หลากหลาย

จากความสำคัญของสภาพปัญหาและความจำเป็นในการจัดการศึกษาและการประเมินผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างแบบประเมินผลการเรียนนิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการปลูก บำรุงรักษาและเก็บเกี่ยวผักสวนครัว ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ป.02 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบประเมินผล และเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในวิชางานเกษตร ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้ครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะนิสัย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ป.02 เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินผลการเรียน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการปลูก บำรุงรักษา และเก็บเกี่ยวผลผลิตผักสวนครัว ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ป.02 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะนิสัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่
2. เนื้อหาวิชาที่นำมาสร้างแบบประเมินผลการเรียนเน้นเนื้อหาวิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (งานเกษตร) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสร้างแบบประเมินผลพุทธิพิสัย ทักษะนิสัย และจิตพิสัย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ดังนี้
  - 2.1 แบบประเมินผลพุทธิพิสัย จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อ 1 อธิบายข้อดี ข้อเสียของการนำงานหรือผลงานไปใช้ ฉบับที่ 2 แบบประเมินผลตามจุด ข้อ 2 วิจัยการปฏิบัติงานตามหลักการและวิธีการปฏิบัติงาน ฉบับที่ 3 แบบประเมินผลตามจุด ข้อ 3 กำหนดขั้นตอนการทำงานตามลักษณะงานต่าง ๆ

2.2 แบบประเมินผลทักษะพิสัย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ปี.02 ข้อ 4 ปฏิบัติงานด้วยตนเอง ข้อ 5 ปรับปรุงแก้ไขงานด้วยตนเอง จำนวน 9 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการเตรียมแปลงปลูกผักสวนครัว ฉบับที่ 2 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการเพาะเมล็ดผักสวนครัว ฉบับที่ 3 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการย้ายต้นกล้าผักสวนครัว ฉบับที่ 4 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการปลูกต้นกล้าผักสวนครัว ฉบับที่ 5 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการรดน้ำผักสวนครัว ฉบับที่ 6 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการพรวนดินผักสวนครัว ฉบับที่ 7 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการใส่ปุ๋ยผักสวนครัว ฉบับที่ 8 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการป้องกันและกำจัดศัตรูผักสวนครัว และฉบับที่ 9 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการเก็บเกี่ยวผักสวน

2.3 แบบประเมินผลจิตพิสัย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบประเมินผลจิตพิสัยตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อ 6 ตั้งใจปฏิบัติงานและชื่นชมยินดีเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ ฉบับที่ 2 แบบประเมินผลจิตพิสัยตามจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อ 7 ทำงานอย่างเอาใจจริงเอาใจและความพึงพาตนเองจนสำเร็จ

นियามศัพท์เฉพาะ

แบบประเมินผลพุทธิพิสัย หมายถึง แบบประเมินผลด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูก บำรุงรักษาและการเก็บเกี่ยวผักสวนครัว ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบเขียนตอบ (Essay Test) เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

แบบประเมินผลทักษะพิสัย หมายถึง แบบประเมินผลด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปลูก บำรุงรักษาและการเก็บเกี่ยวผักสวนครัว ซึ่งประกอบด้วยแบบสังเกตการปฏิบัติงาน เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

แบบประเมินผลจิตพิสัย หมายถึง แบบประเมินผลด้านความตั้งใจ ความชื่นชมยินดี ความเอาใจจริงเอาใจและความพึงพาตนเองเกี่ยวกับการปลูก บำรุงรักษาและการเก็บเกี่ยวผักสวนครัว ซึ่งประกอบด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมจิตพิสัยขณะนักเรียนปฏิบัติงาน เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

เกณฑ์การให้คะแนน หมายถึง การให้คะแนนในพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย หรือทักษะพิสัยแก่นักเรียน โดยให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ระดับคะแนน คือคะแนน 2,1 และ0 พร้อมกับคำบรรยายคุณภาพของแต่ละระดับคะแนน

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ หมายถึง การกำหนดเกณฑ์การตัดสินให้ระดับคุณภาพ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยจากข้อรายการสังเกตของแต่ละ จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณภาพ จำนวน 3 ระดับ คือ ระดับคุณภาพ 2, 1 และ 0 พร้อมกับช่วงของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับคุณภาพ

คุณภาพของแบบประเมินผล หมายถึง คุณภาพทางด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความ ยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบประเมินผลพุทธิพิสัย และคุณภาพทางด้านความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงสภาพ และความเชื่อมั่นของแบบประเมินผลทักษะพิสัยและ แบบประเมินผลจิตพิสัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แบบประเมินผลพุทธิพิสัย เรื่องการปลูก บำรุงรักษาและเก็บเกี่ยวผลผลิตผักสวน ครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น จำนวน 3 ฉบับ
2. ได้แบบประเมินผลทักษะพิสัย เรื่องการปลูก บำรุงรักษาและเก็บเกี่ยวผลผลิตผักสวน ครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงสภาพและ ความเชื่อมั่น จำนวน 9 ฉบับ
3. ได้แบบประเมินผลจิตพิสัย เรื่องการปลูก บำรุงรักษาและเก็บเกี่ยวผลผลิตผักสวนครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงสภาพและความ เชื่อมั่น จำนวน 2 ฉบับ
4. ได้คู่มือการใช้แบบประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 เรื่องการปลูก บำรุง รักษาและเก็บเกี่ยวผลผลิตผักสวนครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ชุด
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า การสร้างแบบประเมินผลพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยการให้ Scoring Rubric ในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป